

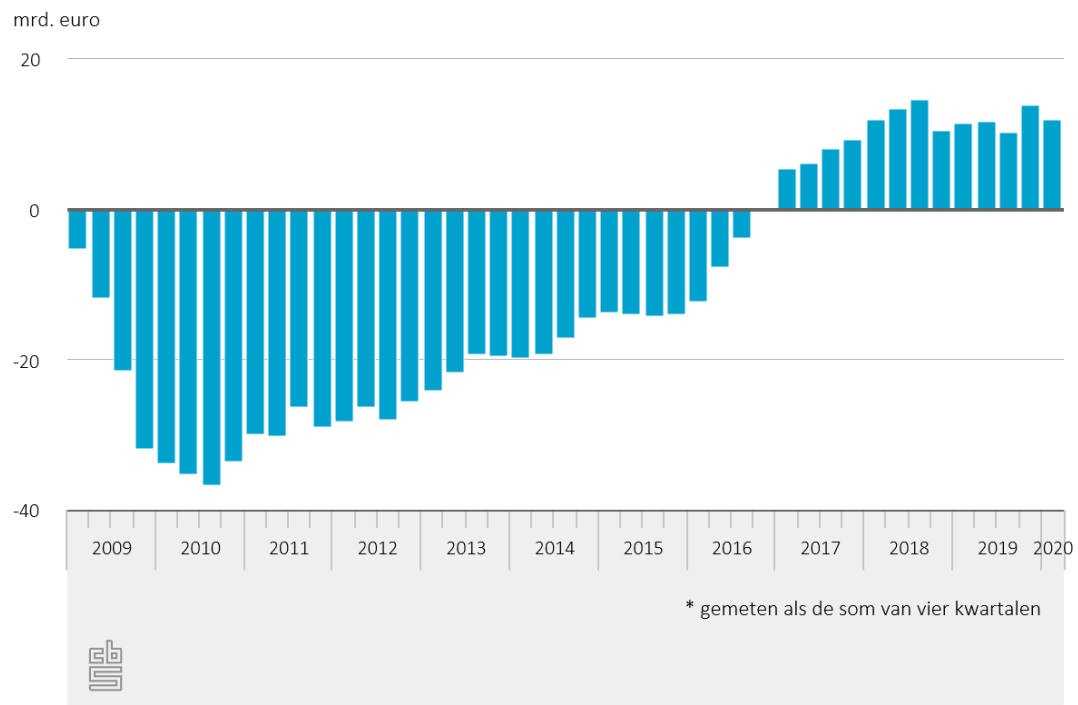
1ste kwartaal 2020

Overschot in eerste kwartaal, uitgaven en schulden lopen op vanaf april

Het overschot van de overheid bedroeg in het eerste kwartaal van 2020 bijna 9 miljard euro, 1,8 miljard euro minder dan in hetzelfde kwartaal in 2019. Deze daling kwam voornamelijk door een toename van de uitgaven met 2,6 miljard euro. Op jaarbasis, gerekend vanaf het tweede kwartaal van 2019 tot en met het eerste kwartaal van 2020, kwam het overheidssaldo uit op 1,5 procent bbp. De overheidsschuld nam in het eerste kwartaal met 8,5 miljard euro toe en bedroeg bijna 49,5 procent bbp.

In het eerste kwartaal van 2020 waren de gevolgen van de noodmaatregelen in het kader van de coronacrisis voor de overheidsfinanciën beperkt. De gevolgen van de noodmaatregelen en de effecten van de teruglopende belastinginkomsten, zullen zichtbaar worden in de maanden erna.

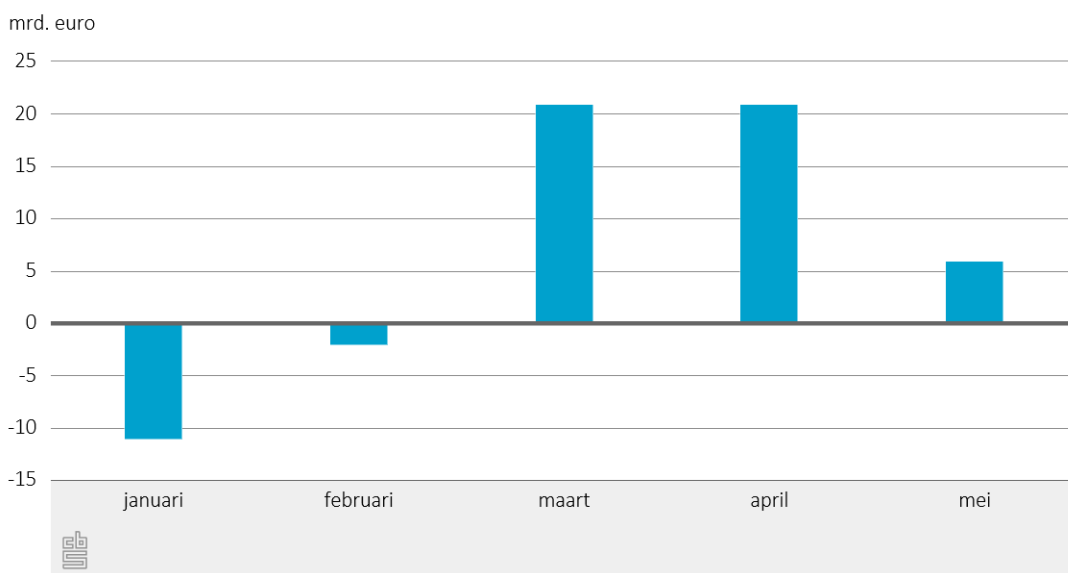
Figuur 1. Overheidssaldo op jaarbasis*

Om inzicht te geven in de meest recente ontwikkeling van de overheidsfinanciën publiceert het CBS nu ook maandcijfers van de inkomsten, uitgaven en het saldo gebaseerd op kasgegevens van de Rijksoverheid. Daarnaast worden vanaf nu maandcijfers gepubliceerd van de ontwikkeling van de schuld van de Rijksoverheid. Deze maandcijfers zijn niet volledig vergelijkbaar met de gebruikelijke kwartaalcijfers op basis van het Europees Systeem van Rekeningen (ESR2010) maar geven een eerste inzicht in de recente ontwikkelingen.

Vergeleken met dezelfde periode in 2019 lagen de kasuitgaven van de Rijksoverheid van januari tot en met mei 2020 ruim 15 miljard euro hoger en de kasinkomsten bijna 9 miljard euro lager. De schuld van de Rijksoverheid nam in de eerste twee maanden van 2020 nog af met 13 miljard euro maar steeg in de maanden erna met ruim 48 miljard euro.

Figuur 2. Maandmutatie schuld Rijksoverheid, 2020

[Maatwerktabel: Maandcijfers schuld Rijksoverheid, 2008-2020](#)

[Maatwerktabel: Inkomsten, uitgaven en saldo op kasbasis van de Rijksoverheid, 2018-2020](#)

In het vervolg van deze kwartaalmonitor overheidsfinanciën worden de cijfers van het eerste kwartaal besproken. Ook worden de gevolgen van de coronacrisis voor de belastingontvangsten van de overheid toegelicht, evenals de registratiewijze hiervan door het CBS. Vervolgens wordt dieper ingegaan op de nieuwe maandindicatoren van de overheidsfinanciën. Ten slotte worden ook de effecten van de coronacrisis op de gemeentelijke financiën besproken.

Afdeling Overheidsfinanciën en Consumentenprijzen

Contact CBS Persdienst

persdienst@cbs.nl

tel: 088 570 7070

CBS Infoservice

[infoservice online](#)

tel: 070 337 4444

Datum 24 juni 2020

www.cbs.nl | Volg ons op Twitter, Facebook en Instagram @statistiekcbs

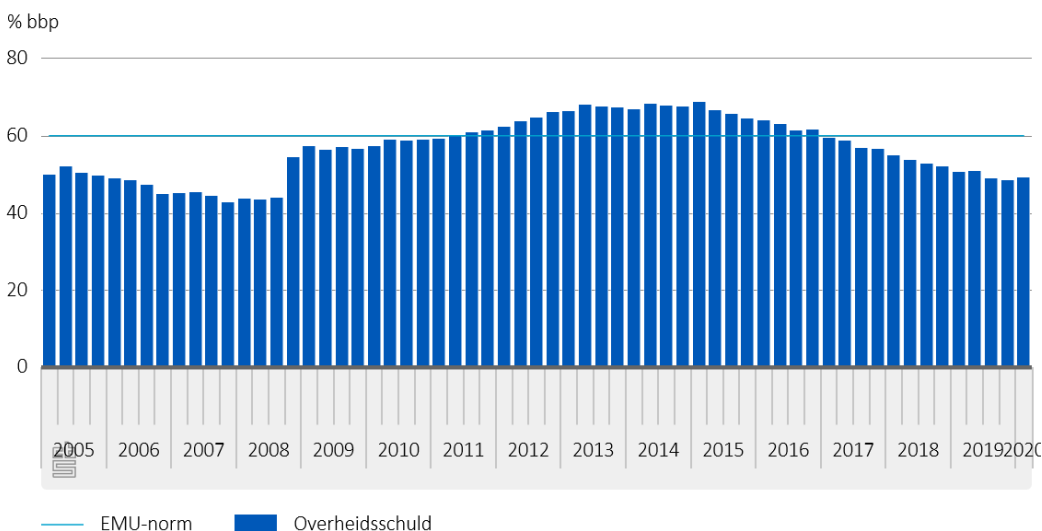
Uitgaven en schulden stijgen in eerste kwartaal

Het overschot van de overheid bedroeg bijna 9 miljard euro in het eerste kwartaal van 2020. Zowel de inkomsten als de uitgaven stegen dit kwartaal ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2019. De inkomsten namen met 0,8 miljard euro echter minder sterk toe dan de uitgaven, die 2,6 miljard euro stegen. Op jaarbasis, gerekend vanaf het tweede kwartaal van 2019 tot en met het eerste kwartaal van 2020, bedroegen de uitgaven als percentage van het bbp nu 42,1 procent, de inkomsten 43,6 procent.

De overheidsschuld is in het eerste kwartaal van 2020 met 8,5 miljard euro toegenomen, tot een totaalbedrag van 403,1 miljard euro. Van deze toename was 8,2 miljard euro toe te schrijven aan het Rijk, dat de oplopende uitgaven heeft gefinancierd door het uitgeven van staatsobligaties en kortlopende leningen. Dit heeft tot een toename van de liquide middelen geleid, ter financiering van de steunmaatregelen in het kader van de coronacrisis.

De schuldquote is in het eerste kwartaal van 2020 gestegen naar 49,5 procent bbp. Hiermee nam de schuldquote met 0,8 procentpunt bbp toe ten opzichte van het laatste kwartaal van 2019. De afgelopen vier jaren liet de schuldquote nog een dalende trend zien.

Figuur 3. Schuldquote

[StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

Ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2019 bleken bij de overheidsuitgaven de subsidies in het eerste kwartaal het sterkst te zijn gestegen, met ruim 1,1 miljard euro. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door de uitgaven in kader van de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) en de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS). Deze hulpmaatregelen konden met terugwerkende kracht voor het eerste kwartaal worden aangevraagd. Over de registratie in de nationale rekening van de ondersteunende

maatregelen in het kader van de coronacrisis is [meer informatie](#) beschikbaar op de website van het CBS.

Verder waren de sociale uitkeringen 0,9 miljard euro hoger dan in het eerste kwartaal van 2019, vooral de AOW, het kindgebonden budget en de uitkeringen met betrekking tot werkloosheid namen toe. Ook de beloning van werknemers van de overheid steeg met ruim 1 miljard euro, onder andere door de stijging van de cao-lonen en een eenmalige bonus voor werknemers in het primair onderwijs.

In vergelijking met de uitgaven was de toename van de inkomsten met 0,8 miljard euro bescheiden in het eerste kwartaal van 2020. Deze was voornamelijk te danken aan de stijging van de loon- en inkomstenheffing (loon- en inkomstenbelasting plus premies volksverzekeringen) met 0,5 miljard euro en een toename van de btw-inkomsten met 0,3 miljard euro. Deze belastinginkomsten zijn ondanks de coronacrisis op niveau gebleven in het eerste kwartaal, op de volgende pagina en verder staat een toelichting over de registratiewijze van de belastingen in de nationale rekeningen.

Kerncijfers overheidsfinanciën

	2019			2020	
	I	II	III	IV	I
	miljard euro				
Inkomsten	94,7	88,6	81,7	89,3	95,5
Uitgaven	84,0	87,9	82,2	86,3	86,6
Saldo	10,7	0,7	-0,4	3,0	8,9
Overheidsschuld	398,3	403,8	395,1	394,7	403,1
	% van bbp ¹⁾				
Saldo	1,5	1,5	1,3	1,7	1,5
Overheidsschuld	50,9	51,0	49,3	48,7	49,5

¹⁾ Op jaarbasis, gemeten als de som van vier kwartalen.

[StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

Inkomsten uit belastingen en premies op niveau gebleven in eerste kwartaal

De overheid ontving in het eerste kwartaal van 2020 voor 85,5 miljard euro aan belastingen en sociale premies. Dit is 0,6 miljard euro meer dan in het eerste kwartaal van 2019, oftewel een stijging van 0,7 procent. Hiermee zijn de gevolgen van de coronacrisis dit kwartaal vooralsnog beperkt zichtbaar.

Hoewel de coronacrisis economisch gezien pas in de staart van het eerste kwartaal van 2020 actueel werd, werken bij enkele belastingsoorten de gevolgen wel al door in de cijfers. Zo daalden de inkomsten uit accijnzen in vergelijking met het eerste kwartaal van 2019 met zo'n 5 procent tot 2,7 miljard euro. Dit kwam voornamelijk doordat de afname van het verkeer zorgde voor lagere inkomsten uit accijnzen op brandstof. Ook bij de vennootschapsbelasting zijn de gevolgen al merkbaar. De opbrengst uit deze belasting bedroeg dit kwartaal 11,8 miljard euro, tegenover 13,2 miljard euro in hetzelfde kwartaal van 2019. Veel bedrijven betalen in het eerste kwartaal een voorlopige aanslag die is gebaseerd op de verwachte winst. Door de coronacrisis hebben bedrijven de mogelijkheid de voorlopige aanslag aan te passen aan de nieuwe economische realiteit, waardoor in april een deel van de eerder afgedragen belasting weer is terugontvangen. Deze terugontvangsten zijn conform de boekhoudkundige regels gecorrigeerd op de belastingontvangsten van het eerste kwartaal.

Bij de meeste andere belastingen zijn de gevolgen van de coronacrisis niet of beperkt zichtbaar in de cijfers van het eerste kwartaal van 2020. Zo namen de btw-inkomsten volgens de eerste raming nog met 0,3 miljard euro toe tot 14,7 miljard euro. Wel hadden enkele maatregelen een drukkend effect op de toename van de btw-inkomsten, zoals de sluiting van de horeca in de tweede helft van maart. De opbrengst van de dividendbelasting verdubbelde bijna naar ruim 2 miljard euro. Dit komt doordat in 2020 het belastingtarief voor inkomen uit aanmerkelijk belang (Box 2) is verhoogd, waardoor relatief veel directeur-grotaandeelhouders (DGA) eind 2019 aan zichzelf dividend hebben uitgekeerd. Dit leidde tot een hoge afdracht van dividendbelasting in het eerste kwartaal van 2020. Ook de overdrachtsbelasting kende met een toename van 18 procent een relatief sterke groei. Ten slotte nam op basis van de eerste inzichten de loon- en inkomstenheffing (loon- en inkomstenbelasting plus premies volksverzekeringen) met 0,5 miljard euro toe tot 28 miljard euro.

Figuur 4

	2019Q1	2020Q1
Loon- en inkomstenbelasting (incl. premies volksverzekering)	27,5	28
BTW	14,4	14,7
Vennootschapsbelasting	13,2	11,8
Premies zorgverzekeringswet	10,3	10,4
Overige sociale premies	6,1	6,2
Milieubelastingen	3,1	3
Accijnzen	2,9	2,7
Dividendbelasting	1,1	2
Overige belastingen	1,8	1,9
Motorrijtuigenbelasting	1,4	1,5
Onroerendzaakbelasting	1	1,1
Assurantiebelasting	0,9	1
Overdrachtsbelasting	0,6	0,8
BPM	0,6	0,6
Totaal	84,9	85,5

StatLine: Overheidsfinanciën; belastingen en premies

Het feit dat de coronacrisis nog maar beperkt doorwerkt in de geregistreerde belastingen, hangt deels samen met de boekhoudkundige regels. Als gevolg van de coronacrisis kunnen bedrijven sinds medio maart voor meerdere belastingen en sociale premies uitstel van betaling aanvragen. Dit zorgt weliswaar voor lagere afdrachten in de uitstelperiode, maar niet per definitie voor lagere geregistreerde ontvangsten in de nationale rekeningen. Dit komt doordat volgens de

Registratie op transactiebasis

De regels van het Europees Systeem van Rekeningen (ESR2010) schrijven voor dat de uitgaven en inkomsten van de overheid op transactiebasis moet worden geregistreerd. Dit betekent dat uitgaven en inkomsten worden geregistreerd op het moment waarop economische waarde wordt gecreëerd of wanneer er een recht dan wel verplichting ontstaat. Registratie op transactiebasis geeft kortgezegd een vollediger overzicht van de economische werkelijkheid dan het moment van betaling. Vertaald naar de belastingen en sociale premies betekent dit dat deze moeten worden geregistreerd in de periode waarin de activiteit of transactie plaatsvond die leidde tot de betalingsverplichting. De btw die is afgedragen over verkopen in het vierde kwartaal van 2019 wordt bijvoorbeeld door de Belastingdienst ontvangen in het eerste kwartaal van 2020. Ondanks de kasontvangst in het eerste kwartaal van 2020 moeten deze inkomsten volgens het transactieprincipe worden geregistreerd in het vierde kwartaal van 2019. Daarom maakt het CBS voor de meeste belastingen- en sociale premies regulier boekhoudkundige correcties om te voldoen aan het principe van registratie op transactiebasis. Hierbij worden simpel gezegd de kasontvangsten teruggelegd naar de periode waar de belasting of sociale premie betrekking op heeft.

boekhoudkundige regels van het Europees Systeem van Rekeningen (ESR2010) de belastingen en sociale premies moeten worden geregistreerd op transactiebasis.

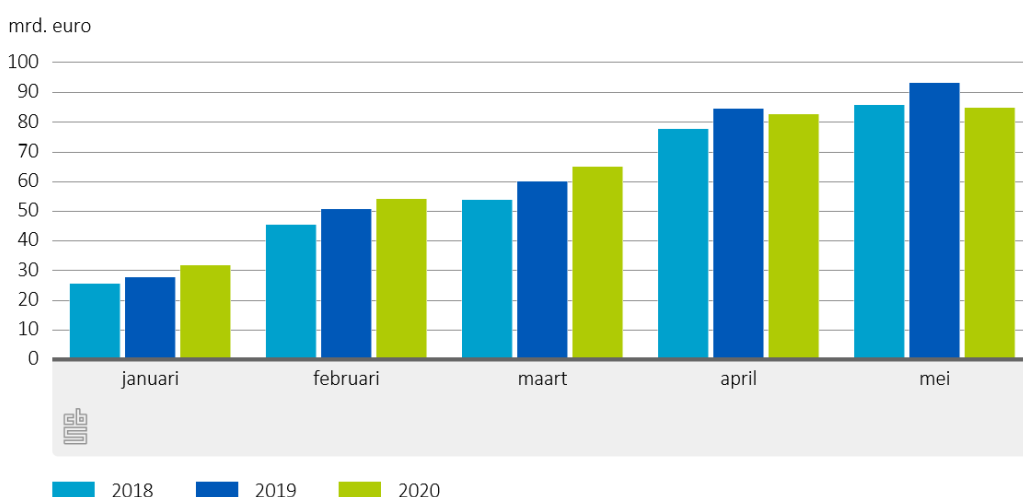
De uitgestelde betalingen zijn weliswaar nog niet ontvangen, maar moeten volgens het transactieprincipe wel al worden geregistreerd in het kwartaal waarin de betalingsverplichting ontstond. Hierdoor zijn, ondanks lagere kasontvangsten door uitgestelde betalingen, de geregistreerde belastingen vooralsnog op niveau gebleven. Als gevolg van de uitgestelde betalingen in verband met de coronacrisis heeft het CBS aanvullende correcties moeten maken om de belastingen en sociale premies op transactiebasis te benaderen. Hierbij is onder andere gebruikt gemaakt van binnen het CBS beschikbare data over productie en consumptie. Deze data zijn bijvoorbeeld gebruikt bij het corrigeren van de ontvangen accijnzen en de btw. Daarnaast heeft het CBS aanvullende data over uitgestelde belastingen ontvangen van de Belastingdienst, die bijvoorbeeld zijn gebruikt om een raming te maken van de uitgestelde loonbelasting. Dit brengt met zich mee dat de belastingcijfers van het eerste kwartaal van 2020 met een grotere onzekerheid zijn omgeven dan normaal.

Uitgaven stijgen vanaf maart, schuld neemt toe

De steunmaatregelen die de overheid heeft genomen om de economische gevolgen van de coronacrisis tegen te gaan zullen grote gevolgen hebben voor de overheidsfinanciën. Hoewel de meeste gevolgen pas zichtbaar zullen zijn in de reguliere CBS-publicaties over het tweede kwartaal (publicatie 23 september), publiceert het CBS sinds 24 juni ook maandcijfers van de inkomsten, uitgaven en het saldo op kasbasis van de Rijksoverheid. Daarnaast publiceert het CBS ook een maandelijkse indicator van de schuld van het Rijk. Deze twee nieuwe indicatoren wijken af van het reguliere overheidssaldo en de schuld, maar zijn eerder beschikbaar en geven daarmee een actueler inzicht in de ontwikkelingen van de overheidsfinanciën.

De maandcijfers geven een eerste indicatie van de gevolgen van de coronacrisis op de overheidsfinanciën. Het is belangrijk te vermelden dat de maandcijfers over de inkomsten en uitgaven op kasbasis zijn geregistreerd. Dit in tegenstelling tot de kwartaal- en jaarcijfers van de overheidsinkomsten- en uitgaven, die het CBS op transactiebasis registreert (zie ook pagina 6). Een tweede punt waar rekening mee dient te worden gehouden is dat de maandcijfers over inkomsten, uitgaven en saldo uitsluitend de Rijksoverheid betreffen. De lokale overheden, zoals gemeenten, provincies en waterschappen, en de socialezekerheidsfondsen worden dus bij de maandcijfers buiten beschouwing gelaten. Hoewel de maandcijfers dus een eerste indicatie geven van de overheidsfinanciën, schetsen zij niet het volledige beeld. Voor andere onderdelen van de overheid zijn ook gegevens op kasbasis beschikbaar in het kader van de zogenaamde Sixpack-richtlijn. Zie [deze pagina](#) op de website van het CBS voor meer informatie over deze cijfers. Tevens is hier een aansluittabel te vinden voor deze cijfers op kasbasis en het saldo van de overheid volgens de nationale rekeningen.

Figuur 5. Kasinkomsten Rijksoverheid 2018-2020*

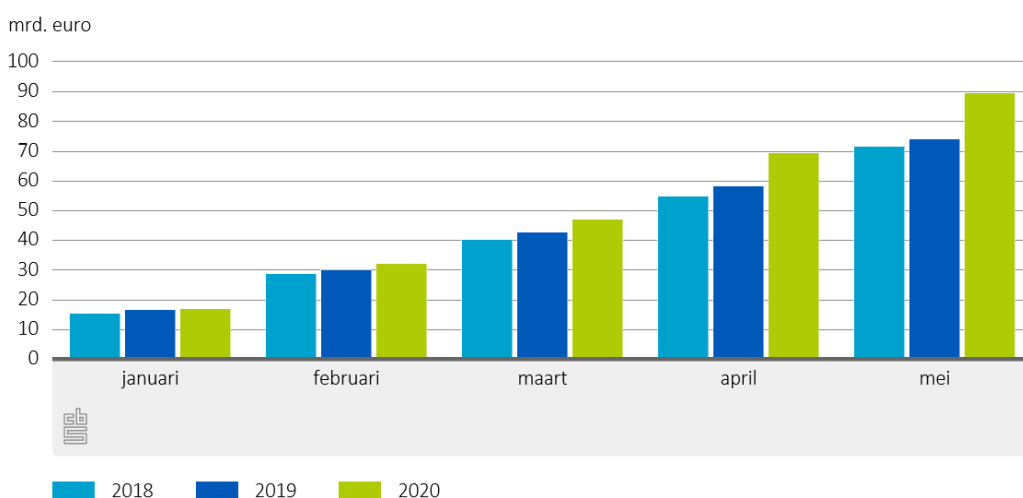

* Gebaseerd op kasgegevens van de Rijksoverheid, cumulatief weergegeven

[Maatwerktabel: Inkomsten, uitgaven en saldo op kasbasis van de Rijksoverheid, 2018-2020](#)

In de boven- en onderstaande figuur zijn per maand de inkomsten en uitgaven van de rijksoverheid op kasbasis cumulatief weergegeven voor de eerste 5 maanden van 2018, 2019 en 2020. Het gaat om de lopende en kapitaaltransacties. Inkomsten en uitgaven voor het verstrekken en aantrekken van financiële middelen — bijvoorbeeld door het aangaan van een lening — zijn hierin niet meegenomen. Voorbeelden van uitgaven die wel worden meegenomen zijn lonen en investeringen. De inkomsten omvatten voornamelijk ontvangen belastinggelden. De kasinkomsten laten een trendmatige stijging zien tot en met maart, waarbij in april de inkomsten in 2020 minder toenemen dan in 2018 en 2019. In mei laten de kasinkomsten een sterke daling zien ten opzichte van eerdere jaren. Dit komt voornamelijk door teruggevalen belastinginkomsten op kasbasis. De kasuitgaven bleven in januari en februari op gelijke voet met een jaar eerder maar nemen sterk toe vanaf maart.

Figuur 6. Kasuitgaven Rijksoverheid 2018-2020*

* Gebaseerd op kasgegevens van de Rijksoverheid, cumulatief weergegeven

Maatwerktable: Inkomsten, uitgaven en saldo op kasbasis van de Rijksoverheid, 2018-2020

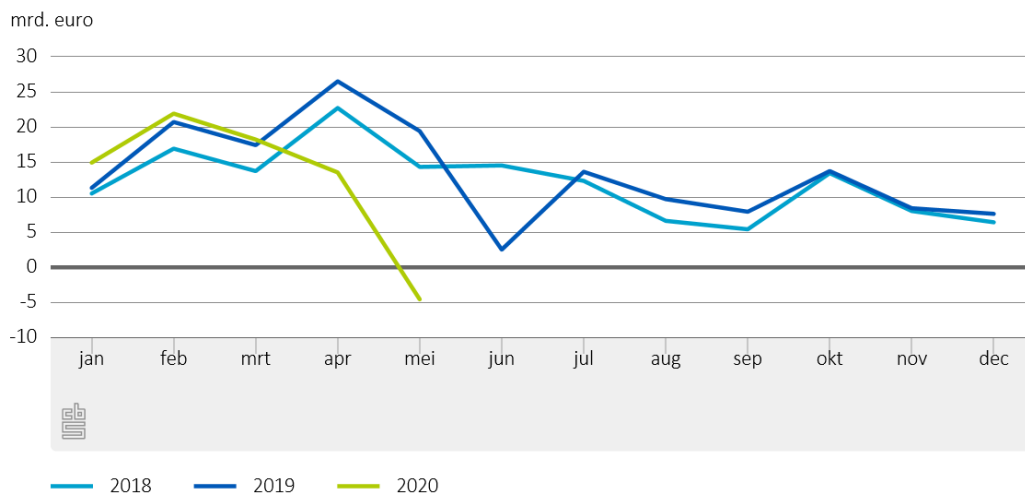
De kasinkomsten minus de kasuitgaven resulteren in een saldo voor de Rijksoverheid op kasbasis. In figuur 7 worden de maandelijkse kassaldi voor 2018, 2019 en de eerste 5 maanden van 2020 weergegeven. De saldi op kasbasis van de Rijksoverheid zijn vrij volatiel over de maanden van het jaar. Het cumulatieve saldo in de eerste maanden van het jaar is overwegend positiever dan de rest van het jaar, doordat het Rijk dan de hoogste belastinginkomsten heeft. De dip in het saldo in juni van 2019 ten opzichte van 2018 komt door de rijksbijdrage aan de socialezekerheidsfondsen, die ofwel in juni of juli wordt uitgekeerd. De ontwikkeling van het kassaldo volgt daarom na juli weer dezelfde trend.

In 2020 heeft het Rijk tot en met mei ongeveer 6 miljard euro aan kasuitgaven gehad met betrekking tot de NOW. Tevens is in deze periode 2 miljard euro meer verstrekt aan gemeenten voor het financieren van toegenomen bijstandsuitkeringen. Tot slot heeft het Rijk op kasbasis ruim 750 miljoen euro besteed aan de TOGS in april en mei.

De kasinkomsten van het Rijk zijn gedaald in april en mei ten opzichte van voorgaande jaren. Met name de belastinginkomsten op kasbasis zijn achtergebleven, onder andere door de verslechterde economische omstandigheden en het uitstel van betalingen.

Als gevolg van de dalende inkomsten en stijgende uitgaven is het cumulatieve saldo in mei 2020 negatief, namelijk -4,6 miljard euro. Dit is fors lager dan in voorgaande jaren en geeft een eerste indicatie van de impact van de coronacrisis op de overheidsfinanciën.

Figuur 7. Kassaldo Rijksoverheid 2018-2020*

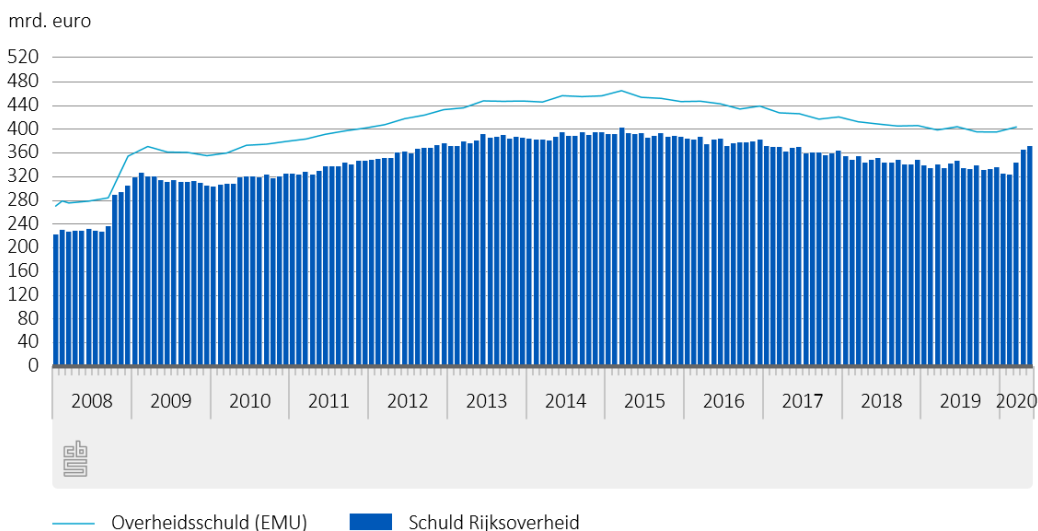

* Gebaseerd op kasgegevens van de Rijksoverheid, cumulatief weergegeven (saldo december is gelijk aan jaarsaldo)

Maatwerktabel: Inkomsten, uitgaven en saldo op kasbasis van de Rijksoverheid, 2018-2020

Om naast een maandelijkse weergave van de kasstromen van uitgaven en inkomsten ook een snellere indicatie van de ontwikkeling van de schuld te kunnen geven, publiceert het CBS ook een maandelijkse indicator van de schuld van de Rijksoverheid. Hierin zijn de schulden aan andere overheden geëlimineerd. Net als bij de maandelijkse weergave van inkomsten en uitgaven verschilt ook hier de samenstelling van deze indicator op maandbasis met cijfers op kwartaalbasis. Ten eerste worden de maandcijfers van de schuld alleen voor de Rijksoverheid bepaald in plaats van voor alle overheden gezamenlijk. Schulden van bijvoorbeeld gemeenten en provincies zijn hier dus niet in meegenomen. Het CBS geeft dus op maandbasis geen beeld van de ontwikkeling van de schuld van de gehele overheid. Ten tweede heeft het CBS niet op maandbasis informatie over de mutaties van alle schulden van de Rijksoverheid, waardoor er bij de maandcijfers een grotere onzekerheid is dan gebruikelijk bij de kwartaalcijfers.

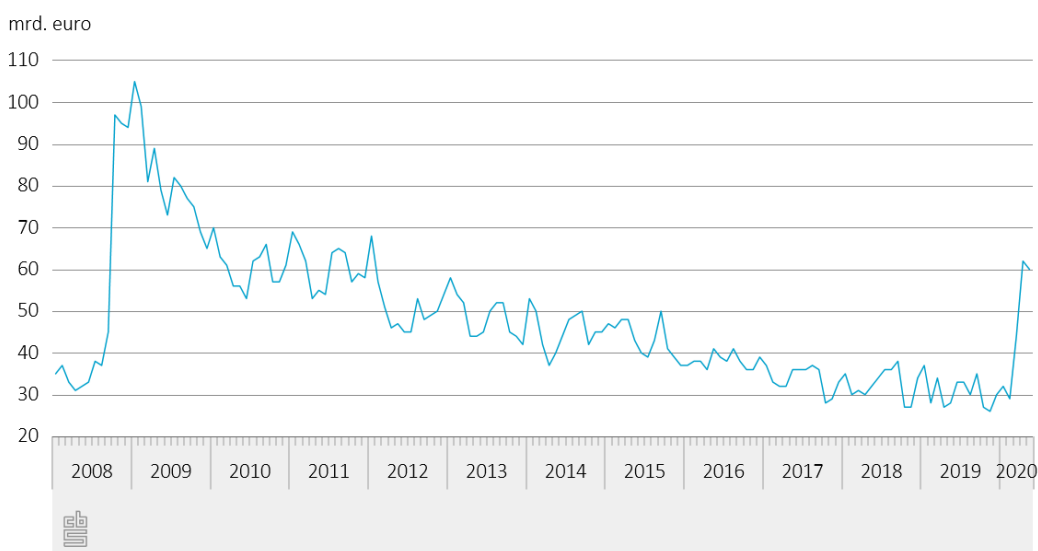
De maandcijfers zijn beschikbaar vanaf 2008. Het aandeel van de schuld van de Rijksoverheid in de gehele overheidsschuld ligt in deze periode vrijwel altijd boven de 85 procent. De mutaties uit de maandelijkse indicator van de schuld van de Rijksoverheid komen daarom in grote mate overeen met de mutaties van schuld van de gehele overheid. Figuur 8 laat voor de periode 2008-2020 de ontwikkeling zien van de schuld van de Rijksoverheid op basis van de nieuwe maandindicator. Ter vergelijking is ook de schuld van de gehele overheid (de EMU-schuld) op kwartaalbasis aan de grafiek toegevoegd.

Figuur 8. Maandindicator schuld Rijksoverheid

Maatwerktabel: Maandcijfers schuld Rijksoverheid, 2008-2020

StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers

De figuur laat zien dat de ontwikkeling van de overheidsschuld op kwartaalbasis grotendeels overeenkomt met de ontwikkeling van de schuld uit de nieuwe maandindicator. Daarnaast is te zien dat de Rijksoverheid in de maanden maart, april en mei van 2020 de schuld heeft verhoogd met bijna 50 miljard euro. De laatste keer dat de schuld zo scherp steeg was in de laatste maanden van 2008, ten tijde van het begin van de financiële crisis. In figuur 9 is voor dezelfde periode een overzicht gegeven van alleen de kortlopende schuld van de Rijksoverheid. Hier komt duidelijk naar voren dat het Rijk voornamelijk kortlopende schulden aan gaat om noodmaatregelen te financieren. Evenals eind 2008 worden in 2020 voornamelijk kortlopende schulden aangegaan om noodmaatregelen te financieren.

Figuur 9. Kortlopende schuld Rijksoverheid

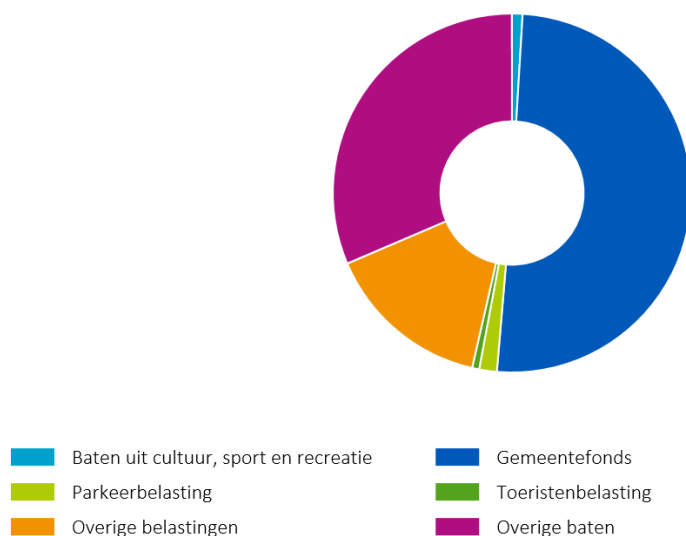
Maatwerktabel: Maandcijfers schuld Rijksoverheid, 2008-2020

Gevolgen coronacrisis voor financiële positie gemeenten

De coronacrisis zal vergaande gevolgen hebben voor de financiën van gemeenten. In verschillende onderzoeken van onder andere de Volkskrant en EenVandaag/VNG geeft meer dan driekwart van de gemeenten aan ten gevolge van de coronacrisis bezuinigingen en/of verhoging van de lokale heffingen te verwachten als zij onvoldoende steun ontvangen van het Rijk. Het Rijk heeft aangekondigd de lokale overheden te compenseren voor gedeelde inkomsten en extra lasten. Op dit moment zijn er nog nauwelijks cijfers beschikbaar over de impact van de coronacrisis op de gemeentefinanciën. In de cijfers over het eerste kwartaal van 2020 zijn de effecten nog niet zichtbaar. De begrotingen van gemeenten kunnen echter wel een indruk geven wat de mogelijke impact zou kunnen zijn van een deel van de effecten van de crisis.

Gemeenten hebben in hun begroting voor 2020 gezamenlijk 62,7 miljard euro aan baten geraamd. Deze begrotingen zijn opgesteld voordat de coronacrisis uitbrak. Ongeveer de helft van de baten van gemeenten wordt gevormd door de uitkeringen uit het gemeentefonds van het Rijk. Deze staan voor 31,6 miljard euro in de begroting. Gemeenten hebben daarnaast ook andere specifieke uitkeringen van het Rijk begroot.

Figuur 10. Begrote gemeentelijke baten naar soort

[StatLine: Gemeentebegrotingen; baten en lasten naar regio en grootteklasse](#)

Tevens heffen gemeenten eigen belastingen en retributies. Voor 2020 hebben de gemeenten tezamen 10,8 miljard euro aan inkomsten uit heffingen begroot. Een deel van deze ontvangen heffingen, zogenaamde retributies, moeten besteed worden aan specifieke doelen zoals het

geval is bij de reinigingsrechten. De overige ontvangsten vallen toe aan de algemene middelen. De coronacrisis zal invloed hebben op het bedrag dat in 2020 uiteindelijk aan heffingen geïnd zal kunnen worden. Toeristenbelasting en parkeerheffingen zijn sterk afhankelijk van toeristen zoals dagjesmensen, die vanwege de crisis in veel minder grote getalen op reis kunnen of willen gaan. De inkomsten uit toeristenbelasting en parkeerheffingen zijn door alle gemeenten tezamen voor 2020 begroot op respectievelijk 411 miljoen en 1.019 miljoen euro. Voor een toeristische trekpleister als Amsterdam zijn deze bedragen respectievelijk 199 miljoen en 321 miljoen euro. In de periode van de intelligente lockdown is het toerisme vrijwel tot stilstand gekomen en de vraag is in hoeverre herstel zal optreden in de rest van het jaar. Mocht het zo zijn dat het toerisme over het gehele jaar met de helft afneemt en de geïnde bedragen aan toeristenbelasting en parkeerheffingen houden hiermee gelijke tred, dan zou dit gaten in de begrotingen slaan van ongeveer 200 miljoen euro inkomsten uit toeristenbelasting en 500 miljoen euro aan parkeerheffingen. Voor Amsterdam alleen al zou een dergelijke reductie meer dan 250 miljoen euro aan gederfde toeristenbelasting en parkeerheffingen tot gevolg hebben. Vooruitlopend op een mogelijke terugloop van het toerisme zoals hierboven geschetst, heeft het Rijk aangegeven de gemeenten te zullen compenseren voor 100 miljoen euro aan gederfde toeristenbelasting en voor 125 miljoen euro aan parkeerheffingen.

Verder hebben veel gemeenten sportaccommodaties in eigen beheer en/of ontvangen huurbetalingen. Door de lockdown zullen de inkomsten die hieruit voortvloeien lager zijn dan begroot.

Hetzelfde geldt voor de cultuursector. Theaters en musea zijn tijdelijk gesloten en kunnen na de heropening niet op volle capaciteit draaien. Recettes en huurinkomsten zullen daardoor dus ook lager gaan uitvallen dan begroot. In 2020 werd voor sport, cultuur en recreatie 640 miljoen euro aan baten begroot. Het Rijk zal 90 miljoen euro aan huurinkomsten compenseren die gemeenten verwachten kwijt te schelden aan sportverenigingen. Verder kunnen lasten op cultuur- en sportgebied hoger uitvallen omdat gemeenten gevraagd zal worden om bij te springen teneinde deze sectoren overeind te houden.

Ook zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO). De TOZO bestaat uit een uitkering om te voorzien in levensonderhoud en/of een lening voor bedrijfskapitaal. Voor de uitvoering van de TOZO worden de gemeenten voor 2 miljard euro gecompenseerd door het Rijk. De verwachting is ook dat er een groter beroep op de bijstand zal worden gedaan vanwege de oplopende werkloosheid. Dat leidt ertoe dat er ook hogere bedragen moeten worden uitgetrokken voor bijstandsuitkeringen dan eerder geraamd werd.

Er kan ook sprake zijn van hogere lasten doordat GGD's, veiligheidsregio's en maatschappelijke opvang extra kosten maken ten gevolge van de coronacrisis. Gemeenten compenseren sociale werkvoorzieningen voor het wegvallen van inkomsten uit productie en verkoop. Hieraan draagt het Rijk voor 90 miljoen euro bij. Tot slot is het Rijk van plan om 144 miljoen euro uit te trekken om de jeugdzorg en de zorg binnen het sociaal domein draaiende te houden.

Recente publicaties en cijfers

Op het gebied van de overheidsfinanciën zijn in het afgelopen kwartaal de onderstaande publicaties uitgebracht. De publicaties zijn benaderbaar via de [themapagina Overheid en politiek](#). Op de themapagina staat ook het [dashboard overheidsfinanciën](#), dat met visualisaties inzicht geeft in de belangrijkste indicatoren van de overheidsfinanciën. Alle cijfers zijn te vinden in de CBS databank [StatLine](#).

Publicaties

Overschot in eerste kwartaal, maar uitgaven en schulden lopen op	24 juni 2020
Maatwerktabel: Maandcijfers schuld Rijksoverheid, 2008-2020	24 juni 2020
Maatwerktabel: Inkomsten, uitgaven en saldo op kasbasis van de Rijksoverheid, 2018-2020	24 juni 2020
Invloed van de coronacrisis op de nationale rekeningen	24 juni 2020

Cijfers

Overheidsfinanciën; kerncijfers	24 juni 2020
Overheid; financiële balans, marktwaarde, overheidssectoren	24 juni 2020
Overheidsinkomsten; transacties en overheidssectoren	24 juni 2020
Overheid; ontvangen belastingen en wettelijke premies	24 juni 2020
Overheidsschuld; schuldtitel, geldgever, waarderingsgrondslag, sectoren	24 juni 2020
Overheidsuitgaven; transacties en overheidssectoren	24 juni 2020
Saldo en schuld; overheidssectoren	24 juni 2020
Overheid; sociale uitkeringen	24 juni 2020
Centrale overheid; inkomsten en uitgaven per maand op kasbasis	29 mei 2020
Socialezekerheidsfondsen: inkomsten en uitgaven	29 mei 2020
Waterschappen; tarieven heffingen	14 februari 2020
Opbrengsten waterschapsheffingen; begrotingen en realisatie	14 februari 2020
Kerncijfers gemeentebegrotingen, heffingen per gemeente	28 januari 2020
Kerncijfers gemeentebegrotingen, heffingen naar regio en grootteklasse	28 januari 2020
Gemeentebegrotingen; heffingen naar regio en grootteklasse	28 januari 2020
Gemeentebegrotingen; heffingen per gemeente	28 januari 2020
Decentrale overheden; EMU-saldo, begroting 2019-2021	27 januari 2020